

KANEn vastaukset hallitustunnustelijan kysymyksiin 2023

KANE on oikeusministeriön yhteydessä toimiva kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. KANEn tehtävänä on edistää hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta sekä kehittää kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. KANEn tavoitteena on autonominen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta, joka mahdollistaa kaikkien osallistumisen.¹

Myös suurimmat eduskuntapuolueet ovat kertoneet haluavansa vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa pitkäjänteisesti² peräänkuuluttaen mm. monimuotoisen vuoropuhelun ja riittävän rahoituksen merkitystä kansalaisyhteiskunnan kehittämisessä.

1. Mitkä ovat ne keskeiset yhteiskunnalliset muutokset, joita seuraavan hallituksen pitäisi mielestänne saada aikaan?

Suomessa tulisi jatkossakin olla autonominen ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta, jonka jäsenenä voimme osallistua yhdenvertaisesti ja luottaa yhteiskuntaan, toisiimme sekä oikeuksiemme toteutumiseen.

KANE katsoo, että seuraavan hallituksen tulee

- turvata ja vahvistaa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden autonomisuutta ja elinvoimaisuutta; mm. pitämällä kiinni parlamentaarisesti päätetystä järjestöjen rahoituksen tasosta. Julkisen rahoituksen on oltava ennakoitavaa, pitkäjänteistä ja valtionavustustoiminnassa on huomioitava järjestöjen autonomia.
- kehittää kansalaisyhteiskuntapolitiikkaa avoimesti, vuorovaikutteisesti ja pitkäjänteisesti; on tunnistettava ja tunnustettava kansalaisyhteiskunnan rooli demokratiassa sekä luotava edellytykset pitkäjänteiselle hallinnon toimimiselle kansalaisyhteiskunnan kanssa.
- edistää kaikkien yhdenvertaista ja aktiivista osallistumista sekä kestäväää kehitystä; mm. toimeenpanemalla valtioneuvoston suomalaista demokratiapolitiikkaa 2020-luvulla koskevan periaatepäätöksen³ linjauksia ja toimenpide-ehdotuksia.

8. Miten vahvistaisitte lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia? Miten torjuisitte nuorten syrjäytymistä?

- Kansalaisjärjestöt toimivat keskeisenä osallistumisen ja vaikuttamisen areenana sekä valmiuksien parantajina. Järjestö- ja vapaaehtoistoiminta tukee mm. lapsia, nuoria ja perheitä niiden arjessa ja hyvinvoinnissa. Järjestöillä on myös tärkeä rooli motivoida ihmisiä

¹ Lisätietoa KANesta [oikeusministeriön verkkosivuilla](#); [KANEn tavoitteet eduskuntavaaleissa ja hallitusohjelmassa 2023](#).

² [KANEn tiedote 14.2.2023](#) (puoluepaneeli)

³ [Valtioneuvoston periaatepäätös suomalaisesta demokratiapolitiikasta 2020-luvulla](#)

osallistumaan ja vaikuttamaan. Siksi hallituksen tulee turvata järjestöjen toimintaedellytykset.

- Hallituksen tulee edistää kaikkien yhdenvertaista, aktiivista osallistumista vahvistamalla yhdenvertaisen osallistumisen ja vaikuttamisen edellytyksiä, kuten demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatusta, monilukutaitoa, digitaalista osaamista sekä saavutettavuutta.
- Kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuuden kannalta on tärkeää, että tulevalla hallituskaudella painotetaan erityisesti lasten ja nuorten osallisuutta. Kansalaisyhteiskunnan on voitava luottaa siihen, että sen moninaiset äänet tulevat kuulluiksi. Hallituksen tulee edistää aliedustettujen ja haavoittuvien ryhmien osallisuutta sosiaalisesti, ekologisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.
- Hallitus voi tukea osallisuutta ja ehkäistä mm. nuorten syrjäytymistä ottamalla käyttöön ja kehittämällä vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa uusia osallistumisen muotoja (puntaroivat keskustelut, kansalaispaneelit- ja raadit, osallistuva budjetointi, kehittyneet demokratiapalvelut, kansalliset dialogit).

9. Miten huomioisitte eläkeläiset paremmin aktiivisena voimavarana yhteiskunnan rakentamisessa?

- Väestön ikärakenteen muuttuessa ja ikääntyessä on tärkeää etsiä keinoja ihmisten osallisuuden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa tukemalla voidaan lisätä kaikenikäisten ihmisten osallisuutta, osaamista ja hyvinvointia. Julkisella sektorilla on tärkeä rooli edellytysten luomisessa. Valtioneuvoston periaatepäätös kansallisesta ikäohjelmasta kokoaa myös vapaaehtoistoiminnan edistämistä koskevia tavoitteita.
- Vahvistamalla ikääntyvän väestön yhdenvertaisen osallistumisen ja vaikuttamisen edellytyksiä, kuten demokratia-, ihmisoikeus- ja mediakasvatusta, monilukutaitoa, digitaalista osaamista sekä palveluiden ja viestinnän saavutettavuutta.

10. Millä keinoin nostaisitte suomalaisten osaamis- ja koulutustasoa? Millä keinoin vahvistaisitte varhaiskasvatusta ja perusopetusta niin, että jokainen perusopetuksesta valmistuva nuori omaa riittävän luku-, kirjoitus- ja laskutaidon? Miten vahvistaisitte kulttuurialan toimintaedellytyksiä? Miten tukisitte liikunnallisen elämäntavan yleistymistä?

KANE katsoo, että seuraava hallitus voi vahvistaa kulttuurialan toimintaedellytyksiä ja tukea liikunnallisen elämäntavan yleistymistä

- pitämällä kiinni parlamentaarisesti päätetystä järjestöille ja muille kansalaistoimijoille suunnatun julkisen rahoituksen tasosta vuoteen 2026 asti ja varmistamalla, että järjestöille ja

kansalaistoimintaan suunnattu julkinen rahoitus on ennakoitavaa ja pitkäjänteistä; valtionavustusten määrästä tulee päättää hallituskausittain vähintään neljälle vuodelle;

- mahdollistamalla eri toimialoilla toimivien järjestöjen sujuvampi yhteistyö purkamalla siilouttavaa rahoitusrakennetta sekä tukemalla erilaisten yhdistysten ja myös muiden kansalaistoimijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia tulla kuulluiksi ja osallisiksi sekä hakea ja saada rahoitusta toimintaansa;
- Järjestöjen rahoitus- ja avustusjärjestelmiä sekä yhdistyksiä koskevaa sääntelyä uudistettaessa tai muutettaessa keskeinen periaate tulee olla järjestöjen autonomian, elinvoimaisuuden ja osallisuuden vahvistaminen hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen.

15. Millä keinoilla vahvistaisitte kaupunkien ja kuntien elinvoimaa ja investointikykyä muuttuneessa toimintaympäristössä?

KANE katsoo, että julkinen hallinto tarvitsee kriittistä, autonomista kansalaisyhteiskuntaa kumppanikseen ja päinvastoin. Yhteistyön tulee perustua kumppanuuteen ja eri toimijoiden erilaisten roolien tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Esimerkiksi uusilla hyvinvointialueilla järjestölähtöisen kansalaistoiminnan rooli ennaltaehkäisevänä, osallisuutta ja yhteisön kestävyttä lisäävänä tekijänä on tärkeää tunnistaa. Seuraava hallitus voi vahvistaa kaupunkien ja kuntien elinvoimaa ja investointikykyä

- tukemalla toimivien osallisuusrakenteiden ja vuorovaikutuksen toteutumista ja panostamalla demokratian ja osallisuuden johtamiseen;
- edistämällä hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välistä dialogia ja yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti;
- rakentamalla kansalaisyhteiskunnan tulevaisuutta tiiviissä vuoropuhelussa toimijoiden kesken ja vakiinnuttamalla hallinnon ja järjestöjen välinen yhteistyö myös hyvinvointialueille.

21. Miten vahvistaisitte sisäistä turvallisuutta ja oikeusvaltiota? Oletteko sitoutuneet oikeusjärjestelmän ja poliisin toimintakyvyn takaavien resurssien varmistamiseen? Millä keinoin torjuisitte jengi- ja nuorisorikollisuutta?

KANE korostaa, että kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli demokratian ja oikeusvaltion toimivuuden, perus- ja ihmisoikeuksien ja Suomen kokonaisturvallisuuden toteutumisen kannalta. Kansalaisyhteiskunta toimii vastavoimana autoritaaristen ja epävakaiden hallintojen nousulle maailmassa, korostaen liberaalia demokratiaa ja toimivaa oikeusvaltiota.

- Kansalaisyhteiskunnan kriittinen, moninainen, uutta tietoa luova toiminta vahvistaa demokratiaa. Kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on keskeinen rooli yhteiskunnan resilienssin

vahvistamisessa, osallisuuden kanavoimisessa sekä viranomaisten toiminnan tukemisessa ja täydentämisessä.

- Hallitus voi vahvistaa sisäistä turvallisuutta ja oikeusvaltiota turvaamalla kansalaisyhteiskunnan pitkän aikavälin toimintaedellytykset. Tätä varten tarvitaan ennakointiprosessi, jossa toimintaympäristön muutoksia voidaan tulkita vuorovaikutuksellisesti ja moniäänisesti. Tällainen toimintamalli vahvistaa tietoon perustuvaa päätöksentekoa kansalaisyhteiskuntaan liittyvissä kysymyksissä.
- Tietoon perustuvaa päätöksentekoa voidaan vahvistaa lisäämällä kansalaisyhteiskuntatutkimusta ja kehittämällä tiedolla johtamista siten, että kansalaisyhteiskunnan toimintaa voidaan kehittää ennakoiden ja pitkäjänteisesti. Näin mahdollistetaan kansalaisyhteiskunnan potentiaali yhteiskunnallisten ongelmien ennaltaehkäisijänä.